

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
ЮРИСТЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ МАРКАЗИ

Одилжон Сулайманов

**ФУҚАРОЛИК ВА ЖИНОЯТ ИШЛАРИ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ҲУҚУҚИЙ
ЁРДАМ КЎРСАТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ**

Ўқув-услубий қўлланма



Тошкент – 2017

УЎК 341.45
ББК 67.412
Ў-89

Мазкур ўқув-услугий қўлланма Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристлар малакасини ошириш маркази Ўқув-услугий кенгашининг 2017 йил 20 сентябрдаги мажлиси қарорига асосан чоп учун тавсия этилган (баённома №3).

Сулайманов О.Р. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатишнинг ҳуқуқий асослари / Ўқув-услугий қўлланма. Масъул муҳаррир ю.ф.н., доцент М.А.Тиллабоев. –Тошкент. ЮМОМ нашриёти. 2017.–50 б.

Масъул муҳаррир: юридик фанлар номзоди, доцент **М.А.Тиллабоев**

Тақризчилар: Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзоси, юридик фанлар доктори **Ш.Абдуқодиров;**
Юристлар малакасини ошириш маркази Жиноий ҳуқуқий фанлар кафедраси доценти **Ф.Шукуров.**

Муҳаррир: **Р.С.Қосимов**

Мазкур ўқув-услугий қўлланмада Юристлар малакасини ошириш марказида фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича ўқитиладиган ўқув курсининг асосий мавзулари ФПК, ЖПКдан олинган кўчирмалар ёрдамида ҳам ёритишган ҳаракат қилинган, шунингдек саволлар ва тест саволлари берилган.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судьяликка захирага олинган номзодлар, шу жумладан судьялар учун ҳам мўлжалланган мазкур ўқув-услугий қўлланма амалий машғулотларни Юристлар малакасини ошириш маркази ҳамда юридик олий ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилари, судлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар вакиллари томонидан ўқитишнинг интерфаол усулларида самарали фойдаланган ҳолда кизиқарли ўтказишга ёрдам беради. Қўлланмадаги саволлар ҳамда тест саволлари ёрдамида ҳар бир тингловчи ўқув курси бўйича билим савияси ҳамда даражасини синаб кўради ва шу орқали ўқув курси бўйича олган билимларини янада мустаҳкамлаш имкониятига эга бўлади.

© Сулайманов О.Р., 2017 й.

© Юристлар малакасини ошириш маркази, 2017 й.

Мундарижа

1. Кириш.....	5
2. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тушунчаси.....	7
3. Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги халқаро шартномалари.....	7
4. ФПКда халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги нормалар.....	8
5. ЖПКда халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги нормалар.....	10
6. Ўзаролик принципига асосан халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш.....	25
7. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ҳуқуқий ёрдам Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ қандай кўринишдаги ишларни қамраб олади?.....	26
8. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўров юбориш тартиби.....	27
9. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровнинг мазмуни ва шаклига оид талаблар.....	28
10. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровни расмийлаштириш тартиби.....	30
11. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юборишнинг ўзига хос хусусияти.....	30
12. Қидирувда бўлган шахс хорижий давлат ҳудудида аниқланган ҳолларда тегишли процессуал ҳужжатларни расмийлаштириш....	32
13. Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахснинг ушлаб берган давлат розилиги олинган жиноятлар учун жавобгарликка тортилиши.....	34
14. Хорижий давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлик ҳолатини ҳисобга олиш тартиби.....	35
15. Хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган сўровни бажариш шартлари ва тартиби.....	36
16. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят бериш.....	38
17. Фуқаролик ишлари бўйича судларнинг хорижий давлат ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлиги борасида ҳуқуқни қўллаш масалалари.....	41
18. Апостиль тушунчаси ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар.....	41
19. Қандай ҳолларда апостиль қўйилади?.....	42

20. Ўзбекистон Республикасида апостиль қўювчи органлар.....	42
21. Қандай ҳужжатларга апостиль қўйилмайди.....	43
22. Апостиль қўйиш учун тақдим этиладиган ҳужжатлар.....	43
23. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича тест саволлари.....	44
24. Тавсия этиладиган адабиётлар.....	48

Кириш

Дунё мамлакатларининг барқарорлигини, тинчлигини ва тараққиётини таъминлаш фақатгина барча давлатларнинг келишган ҳолдаги, биргаликдаги ҳаракатлари орқали амалга оширилиши мумкин. Халқаро оммавий ҳуқуқ давлатларнинг умумий, яқдил сиёсатининг ҳуқуқий асоси ҳисобланади. Чунки унда турли давлатларнинг келишилган хоҳиш-иродаси акс этади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг Муқаддимаси ва 17-моддасида халқаро ҳуқуқ нормаларининг устуворлиги мустаҳкамланган. Ўзбекистон халқаро ҳуқуқнинг тенг ҳуқуқли субъекти ҳисобланади, бу хусусан ҳам икки томонлама, ҳам халқаро ташкилотлар доирасида кўп томонлама халқаро шартномаларнинг имзоланиши ва ҳамкорликнинг ривожланишида намоён бўлади.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаси - республиканинг бир ёки бир неча давлат, халқаро ташкилот ёхуд халқаро ҳуқуқнинг бошқа субъектлари билан халқаро муносабатлар соҳасидаги ҳуқуқлари ва мажбуриятларига доир тенг ҳуқуқли ва ихтиёрий келишувидир¹. Ўзбекистон Республикасининг барча давлат ташкилотлари ва муассасалари шартнома бўйича Ўзбекистон томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаши қонун ҳужжатларида мустаҳкамлаб қўйилган. Бу эса, ўз навбатида, мазкур ташкилотлар ва муассасалар ходимларидан мамлакатимиз иштирок этадиган халқаро шартномаларнинг мазмун-моҳияти билан мунтазам равишда танишиб бориш, уларни чуқур ўрганиш ва амалиётда самарали қўллашни талаб қилади.

Амалиётчи судьялар, суд ходимлари, судьяликка номзодлар, адлия ходимлари, хусусан нотариуслар, ФХДЁ ходимлари, давлат ижрочилари, шунингдек адвокатлар ва юрисконсультлар ўзларининг амалий фаолиятларида халқаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш борасида халқаро ҳамкорликнинг айрим масалаларига тўқнаш келадилар.

Бу борада Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг “Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорликнинг айрим масалалари тўғрисида”ги 2012 йил 25 майдаги 6-сонли ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг “Чет давлат суди ёки ҳакамлик қарорини тан олиш ва ижрога қаратиш ҳамда чет давлат судининг топшириғини ижро этиш тўғрисидаги ишларнинг хўжалик судлари томонидан кўрилишида қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида”ги 2013 йил 24 майдаги 248-сонли қарорлари муҳим ҳужжатлардан ҳисобланади.

¹ “Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни.// Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси. – 1995. №12, – 262-модда.

Ушбу ҳужжатларда фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик давлатлар томонидан мазкур тоифадаги ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатишда ифодаланади.

Давлатлараро муносабатларда фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш деганда, бир давлатнинг ваколатли органи томонидан бошқа (хорижий) давлатнинг шундай органи топшириғи бўйича айрим процессуал, тезкор-қидирув ва бошқа ҳаракатлар бажарилиши тушунилади.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик суд, прокурор, терговчи ва суриштирув органи томонидан Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги халқаро шартномаларига асосан амалга оширилиши белгилаб берилган.

Мазкур ўқув-услубий қўлланма халқаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича Ўзбекистон Республикаси қўшилган универсал, минтақавий ва икки томонлама халқаро шартномалари мазмуни ҳамда соҳага оид миллий қонун ҳужжатлари мазмун-моҳияти ҳақидаги фикрлар жамланган бўлиб, унда хусусан қуйидаги соҳалар қамраб олинган:

- Фуқаролик ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш;
- Жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш;
- Оилавий ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш;
- Экстрадиция масалалари;
- Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахсларни жазо ўташни давом эттириш учун топшириш тўғрисидаги масалалар;
- Апостиль ва легаллаштириш масалалари.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2012 йил 25 майдаги 6-сон қарори 17-бандида жумладан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристар малакасини ошириш марказига судьялар ва суд ходимлари учун ўқув жараёнини ташкил этишда, судлар фаолиятида халқаро ҳамкорлик масалаларини тартибга солувчи Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларини қўллашга алоҳида эътибор қаратиш тавсия этилган.

Мазкур ўқув-услубий қўлланмада халқаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш билан боғлиқ асосий тушунчалар, мавзуга оид саволлар, тест саволлари, тавсия этиладиган адабиётлар келтирилган.

1. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тушунчаси

Давлатлараро муносабатларда фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш деганда, бир давлатнинг ваколатли органи томонидан бошқа (хорижий) давлатнинг шундай органи топшириғи бўйича айрим процессуал, тезкор-қидирув ва бошқа ҳаракатларни бажарилиши тушунилади.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик давлатлар томонидан мазкур тоифадаги ишлар бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатишда ифодаланади.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик суд, прокурор, терговчи ва суриштирув органи томонидан Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги халқаро шартномаларига асосан амалга оширилади.

Саволлар

1. Давлатлараро муносабатларда фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш деганда нимани тушунаси?

2. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорлик қайси органлар орқали амалга оширилади?

2. Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги халқаро шартномалари

«Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ халқаро шартномалар шартнома, келишув, конвенция, протокол, меморандум, декларация ва ҳ.к. шаклларда тузилиши мумкин.

Ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги нормалар мазкур масалага доир махсус халқаро шартномалардан ташқари, бошқа - икки томонлама ёки кўп томонлама халқаро шартномалар (масалан, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Терроризмни молиялаштиришга қарши кураш тўғрисидаги 1999 йил 9 декабрдаги, Трансмиллий ташкилий жиноятчиликка қарши 2000 йил 15 ноябрдаги, Коррупцияга қарши 2003 йил 31 октябрдаги конвенциялари ва бошқаларда) таркибида ҳам бўлиши мумкин. Бунда ҳуқуқий ёрдам тўғрисида сўров юбориш ва ижро этишнинг зарур шартли шуки, ҳамкорликка киришаётган давлатлардан ҳар бири кўп томонлама шартнома иштирокчиси бўлиши керак.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорликни амалга оширишда Ўзбекистон Республикасининг амал қилиб турган халқаро шартномаларига, шунингдек процессуал қонунчилик

нормаларига, жумладан, ФПК, ЖПК тегишли нормаларига асосан амалга оширилади.

Халқаро шартномани қўллаш масаласини ҳал этишда, қонунга кўра, («Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари тўғрисида»ги Қонуннинг 23-моддаси) халқаро шартнома шартноманинг ўзида назарда тутилган ёки ахдлашувчи томонлар ўртасида келишилган тартибда ва муддатларда кучга киришига доир қоидадан келиб чиқиш керак.

Саволлар

1. Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги халқаро шартномаларини таснифлаб бера оласизми?
2. Халқаро шартномаларни Ўзбекистонда қўллашга оид муносабатларни тартибга солувчи Ўзбекистон миллий қонунчилигини таснифлашни биласизми?

3. ФПКда халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги нормалар

3-модда. Халқаро шартномалар

Башарти Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик суд ишларини юритиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларидагидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

12-модда. Ишларни амалдаги қонун ҳужжатлари асосида ҳал қилиш

Суд ишларни Ўзбекистон Республикасининг қонунлари асосида ҳал қилиши шарт. Суд, агар Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва бошқа қонунларига зид бўлмаса, бошқа норматив ҳужжатларни ҳам қўлланади.

Суд қонунга ва Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасига мувофиқ чет давлатнинг ҳуқуқ нормаларини ҳам қўллайди.

Низоли муносабатни тартибга соладиган қонун бўлмаган тақдирда, суд шунга ўхшаш муносабатларни тартибга соладиган қонунни татбиқ этади, борди-ю, бундай қонун ҳам бўлмаса, республика қонун ҳужжатларининг умумий асослари ва маъносига таянади.

390-модда. Чет давлат судларининг судга доир топшириқларини ижро этиш ва Ўзбекистон Республикаси судларининг чет давлат судларига топшириқ билан мурожаат қилиши

Ўзбекистон Республикаси судлари чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни (чақирув қозғозлари ва бошқа ҳужжатларни топшириш, тарафлар ва гувоҳларни сўроқ қилиш, экспертиза ўтказиш, жойга бориб кўриш ва бошқалар) бажариш тўғрисида белгиланган тартибда берган топшириқларини ижро қиладилар. Бундан қуйидаги ҳоллар истиснодир:

1) топшириқни ижро этиш Ўзбекистон Республикаси суверенитетига зид бўлса ёки Ўзбекистон Республикасининг хавфсизлигига таҳдид солса;

2) топшириқни ижро этиш суднинг ҳуқуқ доирасига кирмаса.

Чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги топшириқлари Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари асосида ижро этилади.

Ўзбекистон Республикаси судлари чет давлат судларига айрим процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисида топшириқ билан мурожаат қилишлари мумкин.

Ўзбекистон Республикаси судларининг чет давлат судлари билан алоқада бўлиш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ҳамда халқаро шартномалари билан белгиланади.

Саволлар

1. Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик суд ишларини юритиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларидагидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади, деган нормани шарҳлаш маъносида нималар дея оласиз?

2. Қайси ҳолларда Ўзбекистон Республикаси судлари чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисида белгиланган тартибда берган топшириқларини ижро қилмайдилар?

3. Ўзбекистонда чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги топшириқлари қайси давлат қонун ҳужжатлари асосида ижро этилади?

4. Ўзбекистон Республикаси судларининг чет давлат судлари билан алоқада бўлиш тартиби қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солинган?

4. ЖПКда халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги нормалар

3-модда. Жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг вақт ва ҳудуд бўйича амал қилиши

Жиноят ишларини юритиш, жиноят содир этилган жойдан қатъи назар, башарти Ўзбекистон Республикасининг бошқа давлатлар билан тузилган шартнома ва битимларида ўзгача қоидалар белгиланмаган бўлса, иш юзасидан суриштирув, дастлабки тергов ва суд муҳокамаси юритилаётган пайтда амалда бўлган қонун ҳужжатларига мувофиқ олиб борилади.

4-модда. Жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг ажнабий фуқароларга ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга нисбатан амал қилиши

Ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар томонидан содир этилган жиноятлар тўғрисидаги ишларни юритиш Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ушбу Кодексга мувофиқ олиб борилади.

Иммунитетга эга бўлган шахсларга нисбатан ушбу Кодекс Ўзбекистон Республикаси иштирок этадиган халқаро шартномалар ва битимларга зид келмайдиган ҳолларда қўлланилади.

592-модда. Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисида сўров юбориш

Ушбу Кодексда назарда тутилган процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш зарур бўлганда суд, прокурор, терговчи, суриштирув органи мазкур ҳаракатлар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан бажарилиши тўғрисида сўров киритади.

Ўзаролик принципи сўров киритилаётганда Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг айрим процессуал ҳаракатларни бажаришда хорижий давлатнинг ваколатли органига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги ёзма мажбурияти билан тасдиқланади.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров:

умумий юрисдикция судлари томонидан амалга ошириладиган жиноят ишларини юритиш билан боғлиқ масалалар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;

суднинг қарори ёки прокурорнинг розилиги (санкцияси) талаб қилинмайдиган процессуал ҳаракатлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси

Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати орқали;

қолган ҳолларда — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали юборилади.

Зарур ҳолларда, ушбу модданинг **учинчи қисмида** кўрсатилган органлар Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги орқали хорижий давлатларнинг ваколатли органлари билан алоқа боғлайди.

593-модда. Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисидаги сўровнинг мазмуни ва шакли

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровда қуйидагилар бўлиши керак:

- 1) сўров юбораётган органнинг номи;
- 2) сўров юборилаётган органнинг номи ва жойлашган ери;
- 3) жиноят ишининг номланиши ва сўровнинг хусусияти;

4) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахс тўғрисидаги маълумотлар, шу жумладан унинг туғилган санаси ва жойи, фуқаролиги, маишулоту тури, яшаи жойи ёки турган жойи ҳақидаги маълумотлар, унинг процессуал мақоми, юридик шахс учун эса унинг номи, юридик манзили ва жойлашган ери;

5) аниқланиши лозим бўлган ҳолатлар баёни, шунингдек сўралаётган ҳужжатлар, ашёвий ва бошқа далиллар рўйхати;

6) содир этилган жиноятнинг ҳақиқий ҳолатлари тўғрисидаги маълумотлар, унинг тавсифи, Ўзбекистон Республикаси **Жиноят кодексининг** қилмиш жиноят деб эътироф этилишига асос бўладиган тегишли моддаси матни;

7) агар жиноят натижасида зарар етказилган бўлса, унинг миқдори тўғрисидаги маълумотлар.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровда уни ижро этиши учун зарур бўлган бошқа маълумотлар ҳам бўлиши мумкин.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров уни юбораётган мансабдор шахс томонидан имзоланади.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров ва унга илова қилинаётган ҳужжатлар сўровни юбораётган органнинг гербли муҳри билан тасдиқланади ҳамда улар юборилаётган хорижий давлатнинг расмий тилига ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида назарда тутилган бошқа тилга таржима қилинади.

594-модда. Хорижий давлат ҳудудида олинган далилларнинг юридик кучи

Хорижий давлат ҳудудида жиноят иши бўйича процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни ижро этиши давомида унинг ваколатли органлари томонидан олинган ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида шахсни жиноий жавобгарликка тортиши тўғрисидаги сўровга илова қилиниб, Ўзбекистон Республикасига юборилган, белгиланган тартибда тасдиқланган ва топширилган далиллар ушбу Кодекс талабларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида олинган далиллар сингари юридик кучга эга бўлади.

595-модда. Процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ижро этиши

Суд, прокурор, терговчи, суриштирув органи хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган, ўзларига белгиланган тартибда топширилган процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида ижро этади.

Агар процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўров келиб тушган орган уни ижро этишига ваколатли бўлмаса, у сўровни ваколатли органга юборади ва бу ҳақда сўров ташаббускорини ёзма равишда хабардор қилади.

Бевосита судга, прокурорга, тергов органига, суриштирув органига процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисида келиб тушган сўров ушбу Кодекс 592-моддасининг **учинчи қисмида** кўрсатилган тегишли органлар билан келишилган ҳолдагина ижро этилиши мумкин.

Процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни ижро этишида ушбу Кодекс нормалари қўлланилади. Хорижий давлат ваколатли органининг илтимоси бўйича, агар бу Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига зид бўлмаса, хорижий давлат процессуал қонун ҳужжатларининг нормалари қўлланилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган ҳолларда ёки ўзаролик принципи асосида, процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни ижро этишида хорижий давлат ваколатли органининг вакиллари ушбу Кодекс 592-моддасининг **учинчи қисмида** кўрсатилган тегишли органлар рухсати билан ҳозир бўлиши мумкин.

Агар процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги сўровни ижро этиши мумкин бўлмаса, у ҳолда олинган ҳужжатлар сўровни ижро этишига тўсқинлик қилган сабаблар кўрсатилиб, сўровни олган орган орқали, зарур бўлганда эса дипломатик йўллар орқали хорижий давлатнинг сўровни юборган ваколатли органига қайтариб юборилади.

Агар сўров Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига зид бўлса ёки унинг ижроси Ўзбекистон Республикаси суверенитетига ёхуд хавфсизлигига зарар етказиши мумкин бўлса, у ижро этилмасдан қайтариб юборилади.

596-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида бўлган гувоҳни, жабрланувчини, экспертни, фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни, уларнинг вакилларини чақириш

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида бўлган гувоҳ, жабрланувчи, эксперт, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар, уларнинг вакиллари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида процессуал ҳаракатларни бажариши учун жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс томонидан чақирилиши мумкин.

Ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган шахсларни чақириш тўғрисидаги сўров ушбу Кодекснинг **592-моддасида** белгиланган тартибда юборилади. Шахсларни чақиришда процессуал мажбурлов чораларини қўллаш таҳдиди бўлмаслиги керак.

Чақирув бўйича келган, ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган шахслар Ўзбекистон Республикасининг Давлат чегарасини кесиб ўтгунига қадар содир этилган қилмишлар учун ёки чиқарилган ҳукмлар асосида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жиноий жавобгарликка тортилиши, қamoққа олиниши ёхуд шахсий эркинликнинг бошқача чекланишларига дучор этилиши мумкин эмас. Агар чақирув бўйича келган шахс унинг ҳозир бўлиши чақиртирган мансабдор шахсга бошқа керак бўлмай қолган пайтдан эътиборан ўн беш суткалик узлуксиз муддат ўтгунига қадар Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этиши имкониятига эга бўла туриб, шу ҳудудда қолишда давом этса ёки жўнаб кетганидан кейин Ўзбекистон Республикасига қайтиб келса, мазкур иммунитетнинг амал қилиши тугайди.

Хорижий давлат ҳудудида қamoқда сақланаётган шахс, башарти бу шахс ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган шахсларни чақириш тўғрисидаги сўровда назарда тутилган процессуал ҳаракатлар бажарилиши учун хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига вақтинча ўтказилган бўлса, ушбу моддада белгиланган тартибда чақирилади. Бундай шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўладиган бутун даврида қamoқда сақланаверади. Уни қamoқда сақлашга хорижий давлат ваколатли органининг тегишли қарори асос бўлади. Мазкур шахс сўровга берилган жавобда кўрсатилган муддатларда тегишли хорижий давлат ҳудудига қайтарилиши керак.

Шахсни ўтказиш ёки ўтказишни рад этиши тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида ёки ўзаролик принципи асосида белгиланади.

597-модда. Жиноят иши материалларини хорижий давлатнинг ваколатли органига юбориш

Чет эл фуқароси Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жиноят содир этган, кейинчалик унинг ҳудудидан чиқиб кетган ҳамда процессуал ҳаракатларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида унинг иштирокида бажаришининг имкони бўлмаган тақдирда, тергов қилинаётган жиноят ишининг барча материаллари Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига топширилади. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси мазкур материалларни хорижий давлатнинг ваколатли органига тергов қилиш учун юбориш тўғрисидаги масалани ҳал қилади.

Жиноят иши материалларига етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш тўғрисидаги ариза, шунингдек далиллар илова қилинади. Ишдаги ҳар бир ҳужжат мазкур жиноят ишини юритаётган органнинг гербли муҳри билан тасдиқланган ва юборилаётган хорижий давлатнинг расмий тилига ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида назарда тутилган бошқа тилга таржима қилинган бўлиши керак.

598-модда. Жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги сўровни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ижро этиш

Хорижий давлат ваколатли органининг хорижий давлат ҳудудида жиноят содир этган ва Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган Ўзбекистон Республикасининг фуқаросини жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги сўрови Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси томонидан кўриб чиқилади. Бундай ҳолларда жиноят ишини юритиш ушбу Кодексда белгиланган тартибда олиб борилади. Жиноят иши бўйича узил-кесил қарор қабул қилган орган қарорнинг кўчирма нусхасини Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига юборади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси қабул қилинган қарор ҳақида хорижий давлатнинг сўровни юборган ваколатли органини ёзма равишда хабардор қилади. Мазкур органнинг илтимосига кўра жиноят иши бўйича узил-кесил қарорнинг кўчирма нусхаси ҳам юборилиши мумкин.

599-модда. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида сўров юбориш

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида ва халқаро шартномаларида назарда тутилган ҳолларда ҳамда тартибда ёки ўзаролик принципи асосида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хорижий давлатнинг ваколатли органига хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни жиноий жавобгарликка тортиш ёки ҳукми ижро этиш учун ушлаб бериш тўғрисида сўров юбориши мумкин.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юбориш, агар сўров юборилишига сабаб бўлган қилмиш ҳар иккала давлат қонун ҳужжатларига мувофиқ жиноий жазоланадиган қилмиш бўлса ва шахс жиноий жавобгарликка тортиш учун ушлаб берилган тақдирда — уни содир этганлик учун бир йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазо ёки оғирроқ жазо назарда тутилганда ёхуд шахс ҳукми ижро этиш учун ушлаб берилган тақдирда — у олти ойдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазога ёки оғирроқ жазога ҳукм қилинганида амалга оширилади.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровни юбориш зарурияти юзага келганда ҳамда бунинг учун ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида кўрсатилган асослар ва шартлар мавжуд бўлганда, барча зарур материаллар мазкур сўровни юбориш ҳақидаги масалани ҳал этиш учун Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига тақдим этилади.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровда қуйидагилар бўлиши керак:

1) сўров юбораётган органнинг номи;

2) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахснинг фамилияси, исми, отасининг исми, унинг тузилган санаси ва жойи, фуқаролиги, яшаш жойи ёки турган жойи ҳақидаги маълумотлар ва унинг шахси ҳақидаги бошқа маълумотлар, шунингдек имкони борича ташиқи қиёфаси тавсифи, фотосурати ва шахсни идентификация қилиш имконини берадиган бошқа материаллар;

3) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахс томонидан содир этилган жиноятнинг ҳақиқий ҳолатлари баёни ва тавсифи, шу жумладан у томонидан етказилган зарарнинг миқдори ҳақидаги маълумотлар, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг қилмиш жиноят деб эътироф этилишига асос бўладиган тегишли моддаси матни;

4) шахсни жиноят ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишига жалб қилиш тўғрисидаги қарор ёхуд ҳукм чиқарилган жой ва сана тўғрисидаги, шунингдек ҳукм қонуний кучга кирганлиги ҳақидаги маълумотлар.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни жиноий жавобгарликка тортиш учун ушлаб бериш тўғрисидаги сўровга шахсни жиноят ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишига жалб қилиш тўғрисидаги қарорнинг ва қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги суд ажримининг тасдиқланган кўчирма нусхалари илова қилиниши керак. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ҳукми ижро этиш учун ушлаб бериш тўғрисидаги сўровга қонуний кучга кирган ҳукмининг тасдиқланган кўчирма нусхаси ва жазонинг ўталмаган муддати тўғрисидаги маълумотнома илова қилиниши керак.

600-модда. Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахснинг жиноий жавобгарлиги доираси

Ўзбекистон Республикасига хорижий давлат томонидан ушлаб берилган шахс ўзи ушлаб берилгунига қадар содир этган ва ушлаб берилишига сабаб бўлмаган жинояти учун уни ушлаб берган давлатнинг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, жазоланиши, шунингдек учинчи бир давлатга топширилиши мумкин эмас. Қуйидаги ҳолларда хорижий давлатнинг розилиги талаб қилинмайди, агар:

у ушлаб берган шахс жиноят иши тугатилган кундан эътиборан, ҳукм қилинган тақдирда эса жазо ўталган ёки ҳар қандай қонуний асосга кўра жазодан озод қилинган кундан эътиборан бир ой ичида Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этмаган бўлса. Ушлаб берилган шахс ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолатлар бўйича Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этиш имкониятига эга бўлмаган вақт бу муддатга қўшиб ҳисобланмайди;

у ушлаб берган шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этган, ammo кейин ихтиёрий равишда Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган бўлса.

Хорижий давлат томонидан ушлаб берилган шахсга нисбатан жиноят иши бўйича узил-кесил қарор қабул қилган орган унинг кўчирма нусхасини Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига юборади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хорижий давлатнинг ваколатли органини у томонидан ушлаб берилган шахсга нисбатан жиноят ишини юритиш натижалари ҳақида ёзма равишда хабардор қилади. Мазкур органнинг илтимосига кўра жиноят иши бўйича узил-кесил қарорнинг кўчирма нусхаси ҳам юборилиши мумкин.

601-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровни ижро этиш

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни жиноий жавобгарликка тортиш ёки ҳукми ижро этиш учун ушлаб бериш тўғрисидаги сўров Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси томонидан кўриб чиқилади.

Ўзаролик принципи Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровни юборган хорижий давлат ваколатли органининг шунга ўхшаш вазиятда Ўзбекистон Республикаси ваколатли органининг сўровига биноан шахсни ушлаб бериш амалга оширилиши ҳақидаги ёзма ваъдаси билан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш қуйидаги ҳолларда амалга оширилиши мумкин:

агар шахс жиноий жавобгарликка тортиши учун ушлаб берилаётганида содир этилган қилмиш учун Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси бир йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазони ёки оғирроқ жазони назарда тутса;

агар ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисида сўров юборилган шахс олти ойдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазога ёки оғирроқ жазога ҳукм қилинган бўлса;

сўровни юборган хорижий давлат ўзига нисбатан сўров юборилган шахснинг фақат сўровда кўрсатилган жинояти учун жиноий жавобгарликка тортилишини ҳамда суд муҳокамаси тугаганидан ва жазони ўтаганидан кейин мазкур давлат ҳудудини эркин тарқ эта олишини, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг розилигисиз учинчи давлатга чиқариб юборилмаслигини, топширилмаслигини ёхуд ушлаб берилмаслигини, худди шунингдек қийноқларга, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон шаъни ва қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги муомалага дучор этилмаслигини ва унга нисбатан ўлим жазоси қўлланилмаслигини кафолатласа.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосари томонидан қабул қилинади. Айни бир шахсни ушлаб бериш тўғрисида бир неча давлатнинг сўрови мавжуд бўлганда, шахсни қайси давлатга ушлаб бериш кераклиги тўғрисидаги қарорни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори қабул қилади. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси қабул қилинган қарор тўғрисида ўзига нисбатан қарор қабул қилинган шахсни йигирма тўрт соат ичида ёзма равишда хабардор қилади ва унга мазкур қарор устидан ушбу Кодекснинг 602-моддасига мувофиқ шикоят қилиш ҳуқуқини тушунтиради.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор ўзига нисбатан қарор қабул қилинган шахс ёзма равишда хабардор этилган пайтдан эътиборан ўн сутка ўтиши билан кучга киради. Қабул қилинган қарор устидан шикоят қилинган тақдирда, шахсни ушлаб бериш суднинг ажрими қонуний кучга киргунига қадар амалга оширилмайди.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш муддати ўтгач ёки суднинг ажрими қонуний кучга кирганидан кейин Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси қабул қилинган қарорни, суднинг ажримини ижро этиши учун Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигига юборади.

602-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб

бериш тўғрисидаги қарори устидан сўралаётган шахс қамоқда сақланаётган жойдаги жинойт ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий судига, жинойт ишлари бўйича вилоят ёки Тошкент шаҳар судларига мазкур шахс ёхуд унинг ҳимоячиси томонидан хабарнома олинган пайтдан эътиборан ўн сутка ичида шикоят қилиниши мумкин.

Сўралаётган шахс қамоқда сақланаётган жойнинг маъмурияти шикоятни олиши билан уни дарҳол судга юборади ва бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасини ёзма равишда хабардор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хабарнома олинган кундан эътиборан уч суткадан кечиктирмай судга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарорнинг қонунийлиги ва асослилигини тасдиқловчи материалларни юборади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарори устидан берилган шикоятни кўриб чиқиш шикоят суд томонидан олинган кундан эътиборан ўн сутка ичида уч нафар судьядан иборат таркибда, очиқ суд мажлисида прокурор, ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисидаги қарор қабул қилинган шахс ва, агар ишда иштирок этаётган бўлса, унинг ҳимоячиси иштирокида амалга оширилади.

Суд мажлиси бошланишида раислик қилувчи қайси шикоят кўриб чиқилишини эълон қилади, ҳозир бўлган процесс иштирокчиларига уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтиради. Аризачи ва (ёки) унинг ҳимоячиси шикоятни асослаб беради, шундан сўнг сўз прокурорга берилади.

Суд муҳокамаси давомида суд шикоят берган шахснинг айблилиги масаласини муҳокама қилмай, устидан шикоят берилган қарорнинг Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари ва халқаро шартномаларига мувофиқлигини текшириши билан чекланади.

Шикоятни кўриб чиқиш натижасида суд қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради:

шикоятни қаноатлантиришсиз қолдириш тўғрисида;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарорни бекор қилиш ҳақида.

Суднинг ажрими апелляция шикояти бериш ёки протести билдириш муддати тугаши билан қонуний кучга киради.

Суднинг ажрими ўқиб эшиттирилганидан кейин дарҳол прокурорга, шунингдек ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисида қарор қабул қилинган шахсга ва, агар ишда иштирок этган бўлса, унинг ҳимоячисига юборилади.

Суднинг ажрими устидан у чиқарилган кундан эътиборан ўн сутка ичида апелляция тартибида Ўзбекистон Республикаси Олий судига шикоят берилиши ёки протест билдирилиши мумкин.

Апелляция шикояти ёки протести ажримни чиқарган суд орқали берилиб, суд уни материаллар билан биргаликда уч сутка ичида Ўзбекистон

Республикаси Олий судига юбориши ва бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасини ёзма равишда хабардор қилиши шарт.

Апелляция шикоятини ёки протести келиб тушган кундан эътиборан ўн суткадан кечиктирмай Ўзбекистон Республикаси Олий суди томонидан кўриб чиқилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди апелляция шикоятини ёки протестини кўриб чиқиб, қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради:

суд ажримини ўзгаришсиз, апелляция шикоятини ёки протестини эса қаноатлантиришсиз қолдириши тўғрисида;

суднинг ажримини бекор қилиши тўғрисида.

Апелляция инстанцияси суднинг ажрими у ўқиб эшиттирилган пайдан эътиборан қонуний кучга киради ва дарҳол ижро этилиши керак. Апелляция инстанцияси суднинг ажрими прокурорга ижрони ташиқил этиши учун, ўзига нисбатан ушлаб бериши тўғрисидаги қарор қабул қилинган шахсга ва, агар ишда иштирок этган бўлса, унинг ҳимоячисига маълумот учун юборилади.

603-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни хорижий давлатга ушлаб беришни рад этиши

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни хорижий давлатга ушлаб беришга қуйидаги ҳолларда йўл қўйилмайди, агар:

ўзига нисбатан сўров келиб тушган шахс Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлса;

сўров юборилишига сабаб бўлган жиноят Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ёки Ўзбекистон Республикаси манфаатларига қарши унинг ҳудудидан ташқарида содир этилган бўлса;

сўралаётган шахсга нисбатан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида айна ўша қилмиш учун қонуний кучга кирган ҳукм ёки суднинг ажрими (қарори) ёхуд ваколатли мансабдор шахснинг жиноят иши қўзғатишини рад этиши ҳақидаги ёки уни тугатиши тўғрисидаги бекор қилинмаган қарори мавжуд бўлса;

сўров юборилишига асос бўлган қилмиш Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига кўра жиноят бўлмаса;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига мувофиқ жиноят иши қўзғатиши мумкин бўлмаса ёки тугатилиши лозим бўлса ёхуд муддати ўтиб кетганлиги туфайли ёки бошқа қонуний асосга кўра ҳукми ижро этиши мумкин бўлмаса;

сўралаётган шахсга нисбатан Ўзбекистон Республикасида айна ўша қилмиш учун жиноят иши қўзғатилган бўлса;

ўзига нисбатан сўров келиб тушган шахсга уни сўраётган давлатда ирқи, диний эътиқоди, фуқаролиги, миллати, муайян ижтимоий гуруҳга

мансублиги ёки сиёсий эътиқодига кўра таъқиб этилиши мумкинлиги сабабли Ўзбекистон Республикасида бошпана берилган бўлса.

Сўралаётган шахсга нисбатан унинг йўқлигида чиқарилган ҳукми ижро этиши учун Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш, агар ҳукм қилинган шахс ўзининг ҳимояга бўлган ҳуқуқини таъминлаш учун етарлича имкониятга эга бўлмаган деб ҳисоблашга асослар бўлса, рад этилиши мумкин. Агар сўровни юборган хорижий давлат ҳукм қилинган шахсга унинг иштирокида такрорий суд муҳокамаси ўтказилишига бўлган ҳуқуқни кафолатласа, ушлаб бериш амалга оширилади.

Агар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш амалга оширилмаса, бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хорижий давлатнинг ваколатли органини рад этиши асосларини кўрсатган ҳолда ёзма равишда хабардор қилади.

604-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб беришни кечиктириш ва вақтинча ушлаб бериш

Ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисида сўров келиб тушган шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бошқа жиноят учун жиноий жавобгарликка тортилаётган ёки жазони ўтаётган бўлса, уни ушлаб бериш жиноят иши тугатилгунига, ҳукм ижро этилгунига ёки ҳар қандай қонуний асосга кўра жазодан озод қилингунига қадар кечиктирилиши мумкин.

Агар жазони ўтаётган шахсни ушлаб беришни кечиктириш жиноий жавобгарликка тортиш муддати ўтиб кетишига сабаб бўлиши ёки жиноятни тергов қилишга зарар етказиши мумкин бўлса, сўралаётган шахс, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосари томонидан белгиланган шартларга риоя этиши мажбурияти мавжуд бўлган тақдирда, вақтинча ушлаб берилиши мумкин.

Вақтинча ушлаб берилган шахс жиноят иши бўйича қайси процессуал ҳаракатлар бажарилиши учун ушлаб берилган бўлса, ўша процессуал ҳаракатлар бажарилганидан кейин, бироқ шахс топширилган кундан эътиборан уч ойдан кечиктирмай қайтариб берилиши керак. Ҳар иккала давлат ваколатли органларининг ўзаро аҳдлашувига кўра бу муддат шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудида содир этилган жиноят учун ҳукм қилинган ёки қонунга мувофиқ ҳукм қилиниши мумкин бўлган жазо муддатидан ортиқ бўлмаган муддатга узайтирилиши мумкин.

605-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш учун ушлаб туриш ва қамоққа олиш

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида хорижий давлатнинг ваколатли органидан тегишли тарзда расмийлаштирилган сўров олинганда ва мазкур шахсни ушлаб бериш учун

қонунда назарда тутилган асослар мавжуд бўлганда, ушбу шахс ушлаб турилиши ва унга нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилиши мумкин.

Хорижий давлат ваколатли органининг илтимосномасига биноан шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўров олингунига қадар ҳам ушлаб турилиши мумкин. Илтимосномада қамоққа олиш тўғрисидаги қарорга ёки қонуний кучга кирган ҳукмга ҳавола ва мазкур сўров қўшимча равишда тақдим этилиши кўрсатилиши керак. Шахсни қамоққа олиш тўғрисидаги илтимоснома ушбу сўров юборилгунига қадар почта, телеграф, телекс, факс ёки бошқа алоқа воситалари орқали етказилиши мумкин.

Шахс, агар у бошқа давлат ҳудудида уни ушлаб беришга сабаб бўладиган жиноят содир этган деб гумон қилиш учун қонунда назарда тутилган асослар мавжуд бўлса, ушбу модданинг **иккинчи қисмида** кўрсатилган илтимосномасиз ҳам етмиш икки соатгача ушлаб турилиши мумкин.

Шахс ушланганидан кейин ички ишлар органларининг ёки бошқа суриштирув органларининг ходимлари олинган материалларни прокурорга тақдим этади, у материалларни ўрганиб чиқади ва ушлаб турилган шахснинг қидирув эълон қилинган шахс эканлиги тўғрисида етарли асослар мавжуд бўлган, шунингдек ушбу Кодекснинг **603-моддасида** баён қилинган асослар мавжуд бўлмаган тақдирда, қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисида илтимоснома қўзғатиш ҳақида қарор чиқаради ва уни судга юборади.

Прокурорнинг қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисида илтимоснома киритиши, унинг судья томонидан кўриб чиқилиши, ажрим чиқарилиши, шунингдек судьянинг ажрими устидан шикоят бериш ёки протест билдириш ушбу Кодекснинг **241** ва **243-моддаларида** назарда тутилган тартибда амалга оширилади. Шахс қамоққа олинганлиги тўғрисида прокурор Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни қамоққа олиш ҳақида илтимоснома ёки ушлаб бериш тўғрисида сўров юборган ёхуд юбориши мумкин бўлган хорижий давлатнинг ваколатли органини дарҳол ёзма равишда хабардор қилади.

Ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисидаги масала кўрилаётган шахсни қамоқда сақлаб туриш муддати кўпи билан уч ойни ташиқил этади. Мазкур муддат ушлаб бериладиган шахснинг топширилишини таъминлаш мақсадида, шунингдек хорижий давлатнинг ваколатли органидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўров юзасидан қўшимча маълумотлар талаб қилинган ҳолларда ушбу Кодекснинг **245-моддаси** **иккинчи қисмида** ва **247-моддасида** назарда тутилган тартибда узайтирилиши мумкин.

Қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги ёки қамоқда сақлаб туриш муддатини узайтириш тўғрисидаги илтимосномани

кўриб чиқишда суд тақдим этилган материалларнинг асослилигини, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ва халқаро шартномалари талабларига риоя этилганлигини ҳисобга олади.

606-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ушлаб турилган ёки қамоққа олинган шахсни озод қилиш

Ушлаб беришни таъминлаш учун ушлаб турилган ёки қамоққа олинган шахс прокурорнинг қарори асосида дарҳол озод қилиниши керак, агар:

ушбу Кодекс 605-моддасининг **учинчи қисмига** мувофиқ ушлаб турилган шахсни қамоққа олиш тўғрисидаги илтимоснома у ушланган пайдан эътиборан уч сутка ичида келиб тушмаган бўлса;

хорижий давлат ваколатли органининг уни озод қилиш зарурлиги тўғрисидаги хабарномаси келиб тушган бўлса;

қамоққа олинган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўров ва унга илова қилинадиган ҳужжатлар хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан қирқ сутка ичида тақдим этилмаган бўлса;

хорижий давлатнинг ваколатли органидан қамоққа олинган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровга қўшимча равишда сўралган маълумотлар бир ой ичида, хорижий давлат ваколатли органининг илтимоси келиб тушган тақдирда эса икки ой ичида келиб тушмаган бўлса;

унга нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш ёки қамоқда сақлаш муддатини узайтириш суд томонидан рад этилган бўлса;

уни ушлаб беришни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилинган бўлса;

уни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор суд томонидан бекор қилинган бўлса;

ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисида қарор қабул қилинган шахс уни топшириш учун белгиланган кундан эътиборан ўн беш сутка ичида хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан қабул қилиб олинмаган бўлса, агар бундай топшириш санаси кўчирилмаган бўлса.

Прокурор қабул қилинган қарор ҳақида қамоққа олиш тўғрисида ажрим чиқарган судни ёзма равишда хабардор қилади.

Шахсни ушлаб бериш мақсадида такроран ушлаб туриш ва қамоққа олишга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида янги сўров олинганидан кейин йўл қўйилади, ушбу модда биринчи қисмининг **еттинчи** ва **саккизинчи хатбошиларида** назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

607-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган ушлаб бериладиган шахсни топшириш

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ушлаб бериладиган шахсни топшириш жойи, санаси ва вақти ҳақида хорижий давлатнинг ваколатли органини ёзма равишда хабардор қилади. Агар мазкур шахс топшириш учун белгиланган кундан эътиборан ўн беш сутка ичида қабул қилиб олинмаса, у қамоқдан озод қилинади.

Хорижий давлатнинг ваколатли органи ушлаб берилиши лозим бўлган шахсни ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолатлар туфайли қабул қилиб олиши мумкин бўлмай қолган ва бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасини ёзма равишда хабардор қилган тақдирда, топшириш санаси кўчирилиши мумкин. Агар Ўзбекистон Республикасининг ваколатли органи ушлаб берилиши лозим бўлган шахсни ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолатлар туфайли топшириши мумкин бўлмай қолса, топшириш санаси ўша тартибда кўчирилиши мумкин.

608-модда. Ушлаб берилган шахсни транзит тарзида ўтказиш

Хорижий давлат ваколатли органининг учинчи давлат томонидан мазкур органга ушлаб берилган шахсни Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали транзит тарзида ўтказиш тўғрисидаги илтимосномаси ушбу Кодекснинг 601 ва 603-моддалари талабларига риоя этилган ҳолда кўриб чиқилади.

609-модда. Ашёларни топшириш

Шахсни хорижий давлатнинг ваколатли органига ушлаб беришда жиноят қуроли бўлган ашёлар, шунингдек жиноят изларини ўзида акс эттирган ёки жиноий йўл билан топилган ашёлар топширилади. Бу ашёлар шахсни ушлаб бериш унинг вафот этганлиги ёки бошқа сабаблар туфайли амалга оширилиши мумкин бўлмай қолган тақдирда ҳам мазкур органнинг илтимосига биноан топширилади.

Ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган ашёларни топшириш, агар мазкур ашёлар бошқа жиноят ишини юритиш учун зарур бўлса, вақтинча кечиктириб турилиши мумкин.

Учинчи шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш учун ушбу модданинг **биринчи қисмида** кўрсатилган ашёларни топшириш хорижий давлат ваколатли органининг жиноят ишини юритиш тамомланиши билан ашёларни қайтариш тўғрисидаги кафолатлари мавжуд бўлган тақдирдагина амалга оширилади.

Саволлар

1. Жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг вақт ва ҳудуд бўйича амал қилишини тушунтириб бера оласизми?
2. Жиноят-процессуал қонун ҳужжатларининг ажнабий фуқароларга ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга нисбатан амал қилишини тушунтириб бера оласизми?
3. Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисида сўров қайси органлар орқали юборилиши мумкин?
4. Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисидаги сўровнинг мазмуни ва шакл ҳақида нималарни биласизми?
5. Хорижий давлат ҳудудида олинган далилларнинг юридик кучи қандай?
6. Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қандай ижро этилади?
7. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида бўлган гувоҳни, жабрланувчини, экспертни, фуқаровий даъвогарни, фуқаровий жавобгарни, уларнинг вакилларини чақириш тартиби қандай?
8. Жиноят иши материалларини хорижий давлатнинг ваколатли органига юбориш ва уни расмийлаштириш тартибичи?
9. Жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги сўров Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қандай ижро этилади?
10. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида сўров қандай юборилади ва унда нималар кўрсатилган бўлиши керак?
11. Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахснинг жиноий жавобгарлиги доираси қандай белгиланади?
12. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги сўровни ижро этиш тартибини биласизми?
13. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш тартиби қандай?
14. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни хорижий давлатга ушлаб беришни қайси ҳолларда рад этиш мумкин?
15. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни қайси ҳолларда ушлаб беришни кечиктириш ва вақтинча ушлаб бериш мумкин?
16. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш учун ушлаб туриш ва қамоққа олиш тартиби ҳақида нималар биласиз?
17. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ушлаб турилган ёки қамоққа олинган шахсни озод қилиш тартиби қандай?
18. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган ушлаб бериладиган шахсни топшириш тартиби ҳақида нималар биласиз?
19. Ушлаб берилган шахсни транзит тарзида ўтказиш тартиби ҳақида қандай?
20. Хорижий давлатнинг ваколатли органига ушлаб беришда жиноят қуроли бўлган ашёларни топширишнинг тартиби борми?

5. Ўзаролик принципига асосан халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш

Ўзаролик принципи, жумладан, Ўзбекистон Республикасининг бирор-бир хорижий давлат билан ҳуқуқий ёрдам тўғрисида халқаро шартномаси мавжуд бўлмаган ҳолларда қўлланилиши мумкин. Бунга эҳтиёж бўлганда, Ўзбекистон Республикасининг ваколатли органи (Олий суд, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати) хорижий давлат ваколатли органига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисида сўров киритади ва унда ўзига хорижий давлат ваколатли органининг топшириғи бўйича зарур процессуал ҳаракатларни бажариш юзасидан мажбурият олганлигини ёзма равишда тасдиқлайди.

Шуни назарда тутиш лозимки, ўзаролик принципига асосан халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш мамлакатимизда, хусусан қўйидаги нормалар билан тартибга солинади:

а) Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг **«Чет давлат судларининг судга доир топшириқларини ижро этиш ва Ўзбекистон Республикаси судларининг чет давлат судларига топшириқ билан мурожаат қилиши»** деб номланган 390-моддаси:

«Ўзбекистон Республикаси судлари чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни (чақирув қозғозлари ва бошқа ҳужжатларни топшириши, тарафлар ва гувоҳларни сўроқ қилиши, экспертиза ўтказиши, жойга бориб кўриши ва бошқалар) бажариши тўғрисида белгиланган тартибда берган топшириқларини ижро қиладилар. Бундан қўйидаги ҳоллар истиснодир:

1) топшириқни ижро этиш Ўзбекистон Республикаси суверенитетига зид бўлса ёки Ўзбекистон Республикасининг хавфсизлигига таҳдид солса;

2) топшириқни ижро этиш суднинг ҳуқуқ доирасига кирмаса.

Чет давлат судларининг айрим процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисидаги топшириқлари Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари асосида ижро этилади.

Ўзбекистон Республикаси судлари чет давлат судларига айрим процессуал ҳаракатларни бажариши тўғрисида топшириқ билан мурожаат қилишлари мумкин.

Ўзбекистон Республикаси судларининг чет давлат судлари билан алоқада бўлиш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ҳамда халқаро шартномалари билан белгиланади».

б) Ўзбекистон Республикасининг Жиноят процессуал кодексининг «Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисида сўров юбориш» деб номланган 592-моддаси:

«Ушбу Кодексда назарда тутилган процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш зарур бўлганда суд, прокурор, терговчи, суриштирув органи мазкур ҳаракатлар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан бажарилиши тўғрисида сўров киритади.

Ўзаролик принципи сўров киритилаётганда Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг айрим процессуал ҳаракатларни бажаришда хорижий давлатнинг ваколатли органига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги ёзма мажбурияти билан тасдиқланади.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров:

умумий юрисдикция судлари томонидан амалга ошириладиган жиноят ишларини юритиш билан боғлиқ масалалар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;

суднинг қарори ёки прокурорнинг розилиги (санкцияси) талаб қилинмайдиган процессуал ҳаракатлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати орқали;

қолган ҳолларда — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали юборилади.

*Зарур ҳолларда, ушбу модданинг **учинчи қисмида** кўрсатилган органлар Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги орқали хорижий давлатларнинг ваколатли органлари билан алоқа боғлайди».*

Савол

Қайси ҳолларда ўзаролик принципига асосан халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатилади?

6. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ҳуқуқий ёрдам Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ қандай кўринишдаги ишларни қамраб олади?

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ҳуқуқий ёрдам хусусан қуйидаги кўринишларда амалга оширилади:

материалларни ҳамда банк, молиявий, юридик ва бошқа ҳужжатларнинг асл ва тасдиқланган нусхаларини тузиш, жўнатиш, тақдим этиш, топшириш;

тинтув ўтказиш, предметлар ва ҳужжатларни олиб қўйиш, мол-мулкни аниқлаш ва хатлаш, шахснинг даромадини аниқлаш, ашёвий далилларни жўнатиш ва бериш;

кўздан кечириш, гувоҳлантириш;

экспертиза ўтказиш;

даъвогар, жавобгар, учинчи шахсларни (уларнинг вакилларини), жабрланувчилар, айбланувчилар (судланувчилар), гувоҳлар, экспертларни сўроқ қилиш;

бедарак йўқолган шахсларни қидириш, шунингдек ҳуқуқбузарлик содир этишда айбланаётган шахсларни қидириш ва ушлаб бериш;

жиноят ишини қўзғатиш;

суд ҳужжатларини, шу жумладан ҳукм нусхалари ёки суд қарорлари, судланганлик тўғрисида маълумотномалар (зарурат бўлганда тегишли қонунчилик нормалари матнини илова қилган ҳолда) тақдим этиш;

фуқаролик ишлари бўйича суд қарорларини, жиноят ишлари бўйича ҳукмларнинг фуқаровий даъвога оид қисмини тан олиш ва ижро этиш.

Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ўзаролик принципига асосан қонунчиликка зид бўлмаган бошқа кўринишдаги ҳуқуқий ёрдам ҳам кўрсатилиши мумкин.

Савол

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ҳуқуқий ёрдам қандай кўринишдаги ишларни қамраб олади?

7. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўров юбориш тартиби

Хорижий давлат ҳудудида айрим процессуал, тезкор-қидирув ва бошқа ҳаракатларни бажариш зарурати туғилганда, юритувида фуқаролик ёки жиноят иши бўлган тегишли суд, прокурор, терговчи ёки суриштирув органи хорижий давлатнинг ваколатли органига тегишлилиги бўйича қўйидагилар орқали сўров киритади:

умумий юрисдикция судлари томонидан кўрилаётган ишларни юритиш билан боғлиқ масалалар бўйича, шу жумладан, суд томонидан ЖПК 399-моддаси тартибида эълон қилинган қидирув натижасида турган жойи аниқланган шахсни ушлаб туриш ва бериш масалалари бўйича — Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;

суднинг қарори ёки прокурорнинг розилиги (санкцияси) талаб қилинмайдиган процессуал ҳаракатлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати орқали;

қолган ҳолларда — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали.

ЖПК 399-модда. Жиноят ишини юритишни тўхтатиш

Жиноят ишини судда кўриш учун тайинлаш масаласини ҳал қилиш чоғида айбланувчининг яширинганлиги маълум бўлиб қолса, судья ушбу айбланувчига нисбатан ишни юритишни тўхтатиш ва унга нисбатан қидирув эълон қилиш тўғрисида ажрим чиқаради, бундан ушбу Кодекс 410 ва 418-моддаларида назарда тутилган ҳоллар мустасно. Аини чоғда айбланувчига нисбатан эҳтиёт чорасини ўзгартириш масаласи ҳал этилади.

Айбланувчининг суд мажлисида иштирок этишини истисно этадиган оғир ва давомли касалликка чалинганлиги суд-тиббий экспертиза хулосаси билан тасдиқланган тақдирда, судья айбланувчи соғайгунга қадар ишни юритишни тўхтатиш тўғрисида ажрим чиқаради.

Савол

Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўров қайси органлар орқали юборилади?

8. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровнинг мазмуни ва шаклига оид талаблар

Судларнинг эътибори шунга қаратилсинки, қонунда (ЖПК 593-моддаси) хорижий давлат ҳудудида жиноят иши бўйича процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров мазмуни ва шаклига нисбатан муайян талаблар белгиланган. Бундай сўров, жумладан, қуйидагиларни ўзида акс эттириши керак:

- 1) сўров юбораётган органнинг номи;
- 2) сўров юборилаётган органнинг номи ва жойлашган жойи;
- 3) жиноят ишининг номланиши ва сўровнинг хусусияти;
- 4) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахс тўғрисидаги маълумотлар, шу жумладан, унинг туғилган санаси ва жойи, фуқаролиги, машғулоти тури, яшаш жойи ёки турган жойи ҳақидаги маълумотлар, унинг процессуал мақоми (шу жумладан, судланганлиги тўғрисида маълумот), юридик шахс учун эса, унинг номи, юридик манзили ва жойлашган жойи;
- 5) аниқланиши лозим бўлган ҳолатлар баёни, шунингдек сўралаётган ҳужжатлар, ашёвий ва бошқа далиллар рўйхати;

б) содир этилган жиноятнинг ҳақиқий ҳолатлари тўғрисидаги маълумотлар, унинг тавсифи, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг қилмиш жиноят деб эътироф этилишига асос бўладиган тегишли моддаси матни;

7) агар жиноят натижасида зарар етказилган бўлса, унинг миқдори тўғрисидаги маълумотлар.

Халқаро шартномаларга мувофиқ, процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровда уни ижро этиш учун зарур бўлган бошқа маълумотлар ҳам бўлиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Процессуал ҳаракатларни хорижий давлат ҳудудида бажариш тўғрисидаги сўровнинг мазмуни ва шакли» деб номланган 593 моддасида шундай дейилган:

«Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровда қуйидагилар бўлиши керак:

1) сўров юбораётган органнинг номи;

2) сўров юборилаётган органнинг номи ва жойлашган ери;

3) жиноят ишининг номланиши ва сўровнинг хусусияти;

4) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахс тўғрисидаги маълумотлар, шу жумладан унинг тузилган санаси ва жойи, фуқаролиги, маишулоту тури, яшаш жойи ёки турган жойи ҳақидаги маълумотлар, унинг процессуал мақоми, юридик шахс учун эса унинг номи, юридик манзили ва жойлашган ери;

5) аниқланиши лозим бўлган ҳолатлар баёни, шунингдек сўралаётган ҳужжатлар, ашёвий ва бошқа далиллар рўйхати;

б) содир этилган жиноятнинг ҳақиқий ҳолатлари тўғрисидаги маълумотлар, унинг тавсифи, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг қилмиш жиноят деб эътироф этилишига асос бўладиган тегишли моддаси матни;

7) агар жиноят натижасида зарар етказилган бўлса, унинг миқдори тўғрисидаги маълумотлар.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровда уни ижро этиш учун зарур бўлган бошқа маълумотлар ҳам бўлиши мумкин.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров уни юбораётган мансабдор шахс томонидан имзоланади.

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров ва унга илова қилинаётган ҳужжатлар сўровни юбораётган органнинг гербли муҳри билан тасдиқланади ҳамда улар юборилаётган хорижий давлатнинг расмий тилига ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида назарда тутилган бошқа тилга таржима қилинади».

Савол Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровда нималар акс эттирилиши лозим?

9. Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровни расмийлаштириш тартиби

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров ва унга илова қилинаётган ҳужжатлар сўровни юбораётган органнинг гербли муҳри билан тасдиқланади ҳамда улар юборилаётган хорижий давлатнинг расмий тилига ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида назарда тутилган бошқа тилга таржима қилинади.

Савол Халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича сўровни расмийлаштириш тартиби қандай?

10. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юборишнинг ўзига хос хусусияти

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юборишнинг ўзига хос хусусияти ЖПК 599-моддасининг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган бўлиб. Бундай сўров фақат қуйидаги ҳолларда юборилиши мумкин, шахс:

жинойй жавобгарликка тортиш учун ушлаб берилган тақдирда — агар сўров юборилишига сабаб бўлган қилмиш ҳар иккала давлат қонун ҳужжатларига мувофиқ жиноий жазоланадиган қилмиш бўлса ва уни содир этганлик учун бир йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазо ёки ундан оғирроқ жазо назарда тутилган бўлса;

ҳукми ижро этиш учун ушлаб берилган тақдирда — агар шахс олти ойдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазога ёки ундан оғирроқ жазога ҳукм қилинган бўлса.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида сўров юбориш» деб номланган 599 муоддасида шундай дейилган:

«Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида ва халқаро шартномаларида назарда тутилган ҳолларда ҳамда тартибда ёки ўзаролик принципи асосида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хорижий давлатнинг ваколатли органига хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни

жиноий жавобгарликка тортиши ёки ҳукми ижро этиши учун ушлаб бериши тўғрисида сўров юбориши мумкин.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериши тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юбориши, агар сўров юборилишига сабаб бўлган қилмиш ҳар иккала давлат қонун ҳужжатларига мувофиқ жиноий жазоланадиган қилмиш бўлса ва шахс жиноий жавобгарликка тортиши учун ушлаб берилган тақдирда — уни содир этганлик учун бир йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиши тарзидаги жазо ёки оғирроқ жазо назарда тутилганда ёхуд шахс ҳукми ижро этиши учун ушлаб берилган тақдирда — у олти ойдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиши тарзидаги жазога ёки оғирроқ жазога ҳукм қилинганида амалга оширилади.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериши тўғрисидаги сўровни юбориши зарурияти юзага келганда ҳамда бунинг учун ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида кўрсатилган асослар ва шартлар мавжуд бўлганда, барча зарур материаллар мазкур сўровни юбориши ҳақидаги масалани ҳал этиши учун Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига тақдим этилади.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериши тўғрисидаги сўровда қуйидагилар бўлиши керак:

1) сўров юбораётган органнинг номи;

2) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахснинг фамилияси, исми, отасининг исми, унинг тузилган санаси ва жойи, фуқаролиги, яшаши жойи ёки турган жойи ҳақидаги маълумотлар ва унинг шахси ҳақидаги бошқа маълумотлар, шунингдек имкони борича ташиқи қиёфаси тавсифи, фотосурати ва шахсни идентификация қилиши имконини берадиган бошқа материаллар;

3) ўзига нисбатан сўров юборилаётган шахс томонидан содир этилган жиноятнинг ҳақиқий ҳолатлари баёни ва тавсифи, шу жумладан у томонидан етказилган зарарнинг миқдори ҳақидаги маълумотлар, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг қилмиши жиноят деб эътироф этилишига асос бўладиган тегишли моддаси матни;

4) шахсни жиноят ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишига жалб қилиши тўғрисидаги қарор ёхуд ҳукм чиқарилган жой ва сана тўғрисидаги, шунингдек ҳукм қонуний кучга кирганлиги ҳақидаги маълумотлар.

Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни жиноий жавобгарликка тортиши учун ушлаб бериши тўғрисидаги сўровга шахсни жиноят ишида айбланувчи тариқасида иштирок этишига жалб қилиши тўғрисидаги қарорнинг ва қамоққа олиши тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги суд ажримининг тасдиқланган кўчирма нусхалари илова қилиниши керак. Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ҳукми ижро этиши учун ушлаб бериши тўғрисидаги сўровга қонуний кучга кирган ҳукмнинг тасдиқланган

кўчирма нусхаси ва жазонинг ўталмаган муддати тўғрисидаги маълумотнома илова қилиниши керак».

Савол
Хорижий давлат ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисида ўзаролик принципи асосида сўров юборишнинг ўзига хос хусусияти нималарда намоён бўлади?

11. Қидирувда бўлган шахс хорижий давлат ҳудудида аниқланганда тегишли процессуал ҳужжатларни расмийлаштириш

Қидирувда бўлган шахс хорижий давлат ҳудудида аниқланганда, уни ушлаб туриш, қамоққа олиш, ушлаб бериш ва кўчириб келиш зарурияти тўғрисидаги масала қидирув эълон қилган суд томонидан ажрим чиқариш ва тегишли ҳужжатларни расмийлаштириш йўли билан ҳал этилади.

Қидирувда бўлган шахсни ушлаб туриш, қамоққа олиш, ушлаб бериш ва кўчириб келиш зарурияти тўғрисидаги масалани ҳал этишда, суд мазкур шахсга нисбатан жиноят ишини ЖПК 84-моддасига мувофиқ, тугатиш учун асослар бор-йўқлигини текшириши лозим. Агар иш бўйича мазкур моддада назарда тутилган асослардан бирортаси мавжудлиги аниқланса, суд жиноят ишини тугатишга нисбатан шахснинг розилигини олиш тўғрисида хорижий давлатнинг ваколатли органига сўров юбориш билан чегараланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Айблилик тўғрисидаги масалани ҳал қилмай туриб жиноят ишини тугатиш учун асослар» деб номланган 84-моддаси қуйидагича баён қилинган:

«Қуйидаги ҳолларда шахснинг жиноят содир этилишида айблилиги тўғрисидаги масалани ҳал қилмай туриб жиноят иши тугатилиши лозим, башарти:

- 1) шахсни жавобгарликка тортиш муддати ўтган бўлса;*
- 2) эълон қилинган амнистия акти содир этилган жиноят ёки шахсга дахлдор бўлса;*
- 3) айбланувчи, судланувчи вафот этган бўлса;*
- 4) шахсга нисбатан айнан шу айблов бўйича суднинг қонуний кучга кирган ҳукми бўлса;*

5) шахсга нисбатан айнан шу айблов бўйича ишни тугатиш ҳақида суднинг қонуний кучга кирган ажрими (қарори) ёки ваколатли мансабдор шахснинг жиноят иши қўзғатишини рад этиш ёхуд ишни тугатиш ҳақида бекор қилинмаган қарори бўлса;

6) иш фақат жабрланувчининг шикояти билан қўзғатиладиган ҳолларда унинг шикояти бўлмаса, ушбу Кодекснинг 325-моддасида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

7) шахс ижтимоий хавфли қилмиш содир этган пайтда жиноий жавобгарликка тортиши мумкин бўлган ёшга тўлмаган бўлса;

8) Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси Махсус қисмининг тегишли моддасида шахснинг ўз қилмишига амалда пушаймон бўлганлиги туфайли жавобгарликдан озод қилиниши назарда тутилган бўлса.

Ушбу модда биринчи қисмининг 1, 2, 3 ва 8-бандларида назарда тутилган ҳолларда, агар айбланувчи, судланувчи ёки вафот этган айбланувчининг, судланувчининг яқин қариндошлари талаб қилса, ишни юритиши умумий тартибда давом эттирилиши мумкин. Бундай ҳолларда ҳукм қилиши учун асослар мавжуд бўлса, айблов ҳукми жазо тайинланмасдан чиқарилади.

Жиноят содир этилганидан кейин ўз ҳаракатларининг моҳиятини идрок этиши ёки уларни идора қилиши имкониятидан маҳрум этадиган руҳий касалликка чалиниб қолган шахс тўғрисидаги жиноят иши ушбу Кодекснинг 61-бобида белгиланган тартибда айблилик ҳақидаги масала ҳал қилинмасдан тугатилади.

Жабрланувчи Жиноят кодексининг 66¹-моддасида назарда тутилган жиноятлар тўғрисидаги ишлар бўйича гумон қилинувчи, айбланувчи, судланувчи билан ярашган тақдирда жиноят иши ушбу Кодекснинг 62-бобида белгиланган тартибда суд томонидан айблилик ҳақидаги масала ҳал қилинмасдан тугатилиши мумкин.

Жиноят иши қуйидаги ҳолларда шахснинг розилиги билан унинг айблилиги ҳақидаги масалани ҳал қилмай туриб тугатилиши мумкин, башарти:

1) ишни тергов қилиши ёки судда кўриб чиқиши пайтига келиб, қилмиш ижтимоий хавфлилик хусусиятини йўқотган ёхуд вазият ўзгариши оқибатида бу шахс ижтимоий жиҳатдан хавфли бўлмай қолган деб эътироф этилса;

2) ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноятни биринчи марта содир этган шахс айбини бўйнига олиши тўғрисида арз қилган, чин кўнгилдан пушаймон бўлган, жиноятнинг очилишига фаол ёрдам берган ва келтирилган зарарни бартараф қилган бўлса;

3) содир этилган қилмишнинг хусусиятини, биринчи марта ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этганнинг шахсини ҳисобга олиб, материалларни вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссияга қараб чиқиши учун бериши мақсадга мувофиқ бўлса».

Савол
Қидирувда бўлган шахс хорижий давлат ҳудудида
аниқланганда қандай процессуал ҳужжатлар
расмийлаштирилади?

12. Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахснинг ушлаб берган давлат розилиги олинган жиноятлар учун жавобгарликка тортилиши

Халқаро ҳуқуқ нормалари ва ЖПК 600-моддасига мувофиқ, хорижий давлат томонидан Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахс фақат ушлаб берилгунига қадар ўзи содир этган ва фақат бунга уни ушлаб берган давлат розилиги олинган жиноятлар учун жавобгарликка тортилиши ва жазоланиши мумкин.

Шу сабабли хорижий давлат ваколатли органининг розилиги бўлмаганда, агар иш бўйича айбланувчи зиммасига илгари қўйилган айблов билан боғлиқ бошқа айбловни қўйиш учун ёхуд айбловнинг оғирроқ айблов билан ёки ҳақиқий аҳволга кўра айблов хулосасида назарда тутилганидан жиддий фарқ қиладиган айблов билан алмаштириш учун асослар аниқланса, суд ишни қўшимча тергов юритиш учун қайтаради.

Агар ишни кўриш пайтида судланувчига нисбатан ЖК 59-моддасининг саккизинчи қисми ёки 60-моддаси қоидаларига мувофиқ жазо тайинлаш учун асослар аниқланса ва бунга хорижий давлат ваколатли органининг розилиги олинмаган бўлса, суд ЖПК 418, 481-моддалари тартибида ишнинг муҳокамасини кейинга қолдиради ва материалларни мазкур масалани ҳал этиш учун прокурорга юборади.

Айни пайтда шуни назарда тутиш лозимки, судланувчининг ҳаракатларини Жиноят кодексининг енгилроқ жазони назарда тутувчи моддасига (моддаси қисмига) қайта квалификация қилиш учун, агар халқаро шартномада бошқа ҳолат назарда тутилмаган бўлса, хорижий давлат ваколатли органининг розилиги талаб этилмайди.

Агар ҳукми ижро этиш босқичида хорижий давлатнинг ваколатли органи томонидан шахснинг фақат у судланган айрим жиноят эпизодлари ёки Жиноят кодексининг айрим моддалари бўйича ушлаб беришга розилик берилган бўлса, суд қарорлари уларга тегишли суд инстанцияси томонидан ЖПК 600-моддаси талабларидан келиб чиқадиган ўзгаришлар киритилгандан сўнг ижро этилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахснинг жиноий жавобгарлиги доираси» деб номланган 600-моддасида белгиланганидек, «Ўзбекистон Республикасига хорижий давлат томонидан ушлаб берилган шахс ўзи ушлаб берилгунига қадар содир этган ва ушлаб берилишига сабаб бўлмаган жинояти учун уни ушлаб берган давлатнинг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, жазоланиши, шунингдек учинчи бир давлатга топширилиши мумкин эмас. Қуйидаги ҳолларда хорижий давлатнинг розилиги талаб қилинмайди, агар:

у ушлаб берган шахс жиноят иши тугатилган кундан эътиборан, ҳукм қилинган тақдирда эса жазо ўталган ёки ҳар қандай қонуний асосга кўра жазодан озод қилинган кундан эътиборан бир ой ичида Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этмаган бўлса. Ушлаб берилган шахс ўзига боғлиқ бўлмаган ҳолатлар бўйича Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этиши имкониятига эга бўлмаган вақт бу муддатга қўшиб ҳисобланмайди;

у ушлаб берган шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудини тарк этган, ammo кейин ихтиёрий равишда Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган бўлса.

Хорижий давлат томонидан ушлаб берилган шахсга нисбатан жиноят иши бўйича узил-кесил қарор қабул қилган орган унинг кўчирма нусхасини Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига юборади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хорижий давлатнинг ваколатли органини у томонидан ушлаб берилган шахсга нисбатан жиноят ишини юритиши натижалари ҳақида ёзма равишда хабардор қилади. Мазкур органнинг илтимосига кўра жиноят иши бўйича узил-кесил қарорнинг кўчирма нусхаси ҳам юборилиши мумкин».

Савол
Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахс ушлаб берган давлат розилиги олинган жиноятлардан ташқари бошқа жиноятлар бўйича жавобгарликка тортилиши мумкинми?

13. Хорижий давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлик ҳолатини ҳисобга олиш тартиби

ЖК 34-моддасининг бешинчи қисмига кўра, хорижий давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлик ҳолати шахсни ўта хавфли рецидивист деб топиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган вақтда ҳисобга олинishi мумкин. Бошқа барча ҳолларда хорижий давлат судининг ҳукми бўйича судланганлик ҳолатини суд фақат агар бу Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида назарда тутилган бўлсагина тан олиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Рецидив жиноят» деб номланган 34-моддасида шундай дейилган:

«Шахснинг илгари қасддан содир этган жинояти учун судланганидан кейин қасддан янги жиноят содир этиши рецидив жиноят деб топилади.

Илгари ҳукм қилинган жиноятига ўхшаш жиноят содир этган, ушбу Кодексда алоҳида кўрсатилган ҳолларда эса, Махсус қисмнинг бошқа моддалари билан ҳам ҳукм қилинган шахснинг қасддан янги жиноят содир этиши хавфли рецидив жиноят деб топилади.

Беш йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланиши мумкин бўлган қасддан янги жиноят содир этиши, яъни:

а) илгари ўта оғир жинояти учун ёки икки марта оғир жинояти учун ҳукм қилиниб, уларнинг ҳар бири учун беш йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланган шахс томонидан ўта оғир жиноят содир этилиши;

б) илгари оғир жинояти учун икки марта ҳукм қилинган ёки олдин-кейинлигидан қатъи назар, оғир ёки ўта оғир жиноятлар учун уларнинг ҳар бирига беш йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланган шахснинг оғир жиноят содир этиши ўта хавфли рецидив жиноят деб топилади.

Суднинг ҳукми билан шахс ўта хавфли рецидивист деб топилиши мумкин.

Шахсни ўта хавфли рецидивист деб топиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган вақтда унинг бошқа давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлиги ҳам ҳисобга олинishi мумкин.

Шахсни ўта хавфли рецидивист деб топиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган вақтда унинг ўн саккиз ёшга тўлгунга қадар содир этган жинояти учун судланганлиги, шунингдек қонунда белгиланган тартибда судланганлик муҳлатларининг ўтиб кетганлиги ёки олиб ташланган судланганлиги инобатга олинмайди.

*Ушбу Кодекс **Махсус қисмининг** ўта хавфли рецидивист томонидан содир этилган жиноятлар учун жавобгарликни белгиловчи моддалари шахс ушбу жиноятни содир этгунга қадар қонунда белгиланган тартибда ўта хавфли рецидивист деб топилган бўлсагина қўлланилади».*

Савол

Хорижий давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлик ҳолати Ўзбекистонда ҳам судланган деб эътироф этиладими?

14. Хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган сўровни бажариш шартлари ва тартиби

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисида хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган сўровни бажариш шартлари ва тартиби, бундай сўровни ижро этмасдан қайтариб юбориш асослари ва тартиби ЖПК 595-моддасида назарда тутилган.

Жумладан, хорижий давлат ҳудудида жиноят содир этган ва Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган Ўзбекистон Республикаси фуқаросини жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисида хорижий давлат ваколатли органининг сўрови, башарти Ўзбекистон Республикасининг

Жиноят кодексида бундай қилмиш учун жавобгарликни назарда тутувчи норма мавжуд бўлмаса, ижро этилиши мумкин эмас.

Судлар айти пайтда шуни инобатга олишлари лозимки, Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида мажбурлов чоралари (масалан, олиб қўйиш, тинтув, мол-мулкни хатлаш, ушлаб туриш, камоқда сақлаш ва бошқалар) билан боғлиқ бўлмаган процессуал ҳаракатларни сўров киритилаётган қилмиш ҳар иккала давлат томонидан жиноят деб тан олинмаган тақдирда ҳам ижро этиш назарда тутилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ижро этиш» деб номланган 595-моддаси қуйидагича баён этилган:

«Суд, прокурор, терговчи, суриштирув органи хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган, ўзларига белгиланган тартибда топширилган процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровни Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ ёки ўзаролик принципи асосида ижро этади.

Агар процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўров келиб тушган орган уни ижро этишга ваколатли бўлмаса, у сўровни ваколатли органга юборади ва бу ҳақда сўров ташаббускорини ёзма равишда хабардор қилади.

*Бевосита судга, прокурорга, тергов органига, суриштирув органига процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисида келиб тушган сўров ушбу Кодекс 592-моддасининг **учинчи қисмида** кўрсатилган тегишли органлар билан келишилган ҳолдагина ижро этилиши мумкин.*

Процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровни ижро этишда ушбу Кодекс нормалари қўлланилади. Хорижий давлат ваколатли органининг илтимоси бўйича, агар бу Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига зид бўлмаса, хорижий давлат процессуал қонун ҳужжатларининг нормалари қўлланилиши мумкин.

*Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида назарда тутилган ҳолларда ёки ўзаролик принципи асосида, процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровни ижро этишда хорижий давлат ваколатли органининг вакиллари ушбу Кодекс 592-моддасининг **учинчи қисмида** кўрсатилган тегишли органлар рухсати билан ҳозир бўлиши мумкин.*

Агар процессуал ҳаракатларни бажариш тўғрисидаги сўровни ижро этиш мумкин бўлмаса, у ҳолда олинган ҳужжатлар сўровни ижро этишга тўсқинлик қилган сабаблар кўрсатилиб, сўровни олган орган орқали, зарур бўлганда эса дипломатик йўллар орқали хорижий давлатнинг сўровни юборган ваколатли органига қайтариб юборилади.

Агар сўров Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига зид бўлса ёки унинг ижроси Ўзбекистон Республикаси суверенитетига ёхуд хавфсизлигига зарар етказиши мумкин бўлса, у ижро этилмасдан қайтариб юборилади».

Савол
Хорижий давлатнинг тегишли ваколатли органидан келиб тушган сўровни бажариш шартлари ва тартиби ҳақида нималар биласиз?

15. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят бериш

Қонунда (ЖПК 602-моддаси) Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарори устидан шикоят бериш ва уни суд томонидан кўришнинг алоҳида тартиби белгиланган. Бунда, агар шикоятни беришдан келиб чиқадиган процессуал муносабатлар мазкур норма билан тартибга солинмаган бўлса, суд ЖПК 55-1-бобида назарда тутилган тегишли нормаларга амал қилиши лозим.

Бундай шикоятни кўриш натижалари бўйича чиқарилган суд ажрими устидан берилаган апелляция шикояти (протести) ЖПК 13-моддасининг тўртинчи қисмига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Олий суди томонидан уч нафар судьядан иборат таркибда кўрилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш» деб номланган 602-моддасида қайд этиладиги, «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарори устидан сўралаётган шахс қамоқда сақланаётган жойдаги жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий судига, жиноят ишлари бўйича вилоят ёки Тошкент шаҳар судларига мазкур шахс ёхуд унинг ҳимоячиси томонидан хабарнома олинган пайтдан эътиборан ўн сутка ичида шикоят қилиниши мумкин.

Сўралаётган шахс қамоқда сақланаётган жойнинг маъмурияти шикоятни олиши билан уни дарҳол судга юборади ва бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасини ёзма равишда хабардор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хабарнома олинган кундан эътиборан уч суткадан кечиктирмай судга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарорнинг қонунийлиги ва асослилигини тасдиқловчи материалларни юборади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёки унинг ўринбосарининг Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарори устидан берилган шикоятни кўриб чиқиш шикоят суд томонидан олинган кундан эътиборан ўн сутка ичида уч нафар судьядан иборат таркибда, очиқ суд мажлисида прокурор, ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисидаги қарор қабул қилинган шахс ва, агар ишда иштирок этаётган бўлса, унинг ҳимоячиси иштирокида амалга оширилади.

Суд мажлиси бошланишида раислик қилувчи қайси шикоят кўриб чиқилишини эълон қилади, ҳозир бўлган процесс иштирокчиларига уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтиради. Аризачи ва (ёки) унинг ҳимоячиси шикоятни асослаб беради, шундан сўнг сўз прокурорга берилади.

Суд муҳокамаси давомида суд шикоят берган шахснинг айблилиги масаласини муҳокама қилмай, устидан шикоят берилган қарорнинг Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари ва халқаро шартномаларига мувофиқлигини текшириш билан чекланади.

Шикоятни кўриб чиқиш натижасида суд қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради:

шикоятни қаноатлантиришсиз қолдириш тўғрисида;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарорни бекор қилиш ҳақида.

Суднинг ажрими апелляция шикояти бериш ёки протести билдириш муддати тугаши билан қонуний кучга киради.

Суднинг ажрими ўқиб эшиттирилганидан кейин дарҳол прокурорга, шунингдек ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисида қарор қабул қилинган шахсга ва, агар ишда иштирок этган бўлса, унинг ҳимоячисига юборилади.

Суднинг ажрими устидан у чиқарилган кундан эътиборан ўн сутка ичида апелляция тартибида Ўзбекистон Республикаси Олий судига шикоят берилиши ёки протест билдирилиши мумкин.

Апелляция шикояти ёки протести ажримни чиқарган суд орқали берилиб, суд уни материаллар билан биргаликда уч сутка ичида Ўзбекистон Республикаси Олий судига юбориши ва бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасини ёзма равишда хабардор қилиши шарт.

Апелляция шикояти ёки протести келиб тушган кундан эътиборан ўн суткадан кечиктирмай Ўзбекистон Республикаси Олий суди томонидан кўриб чиқилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди апелляция шикоятини ёки протестини кўриб чиқиб, қуйидаги ажримлардан бирини чиқаради:

суд ажримини ўзгартиришсиз, апелляция шикоятини ёки протестини эса қаноатлантиришсиз қолдириш тўғрисида;

суднинг ажримини бекор қилиш тўғрисида.

Апелляция инстанцияси судининг ажрими у ўқиб эшиттирилган пайдан эътиборан қонуний кучга киради ва дарҳол ижро этилиши керак. Апелляция инстанцияси судининг ажрими прокурорга ижрони ташкил этиши

учун, ўзига нисбатан ушлаб бериш тўғрисидаги қарор қабул қилинган шахсга ва, агар ишда иштирок этган бўлса, унинг ҳимоячисига маълумот учун юборилади».

Ўзбекистон Республикаси Жиноят процессуал кодексининг «Корхоналар, муассасалар ва ташилотларнинг вакиллари вояга етмаганларнинг жиноятлари ҳақидаги ишлар бўйича суд муҳокамасида иштирок этишга жалб қилиш» деб номланган 551-моддасида, «Суд вояга етмаганларнинг жиноятлари ҳақидаги ишлар кўриладиган вақт ва жой ҳақида уларнинг ота-онасини, ота-она ўрнини босувчи шахсларни, вояга етмаганлар ўқиган ёки ишлаган корхонани, муассасани, ташилотни, вояга етмаганларнинг иши билан шугулланувчи комиссияни, зарур бўлса, бошқа ташилотларни ҳам хабардор қилади. Суд бу ташилотларнинг вакиллари, судланувчининг васий ёки ҳомийсини суд мажлисига чақиришга ҳақлидир» деб белгиланган бўлса, **«Жиноят ишларини ҳайъатда ва якка тартибда кўриб чиқиш»** деб номланган 13-моддасида бундай дейилади: **Жиноят ишлари ҳайъатда кўрилади, Жиноят кодекси 15-моддасининг иккинчи ва учинчи қисмларида назарда тутилган жиноятлар тўғрисидаги ишлар эса, судья томонидан якка тартибда кўрилади.**

Иш биринчи инстанция суди томонидан ҳайъатда кўрилганда суд таркибига судья ва икки нафар халқ маслаҳатчиси киради. Ўзбекистон Республикаси Олий суди ишларни уч нафар судьядан иборат таркибда кўриб чиқади.

Одил судловни амалга оширишда халқ маслаҳатчилари судьянинг барча ҳуқуқларидан фойдаланадилар. Улар суд мажлисида ишни кўриш жараёнида келиб чиқадиган ҳамма масалаларни ҳал қилишда ва ҳукм чиқаришда раислик қилувчи билан тенг ҳуқуққа эгадирлар.

Тегишли суд ҳайъатларида апелляция, кассация ва назорат тартибда ишларни кўриш уч нафар судьядан иборат таркибда амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳукмларига апелляция ва кассация шикоятлари (протестлари) Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тегишли судлов ҳайъатларида беш нафар судьядан иборат таркибда кўриб чиқилади.

Суд раёсати ишларни раёсат аъзоларининг кўпчилиги ҳозир бўлгандагина кўриб чиқади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми унинг таркибидагилардан камида учдан икки қисми ҳозир бўлгандагина ишларни кўриб чиқади.

Савол
Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган шахсни ушлаб бериш тўғрисидаги қарор устидан шикоят бериш тартибини биласизми?

16. Фуқаролик ишлари бўйича судларнинг хорижий давлат ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлиги борасида ҳуқуқни қўллаш масалалари

Фуқаролик процессуал кодексида судларнинг хорижий давлат ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлигини батафсил тартибга солувчи нормалар мавжуд эмаслиги туфайли, судлар ҳуқуқ аналогиясига кўра, Жиноят-процессуал кодексининг 64-бобида белгиланган тартибга, агар бу фуқаролик процессуал қонунчилиги принципларига хилоф бўлмаса, амал қилишлари лозим.

Савол
Фуқаролик ишлари бўйича судлар уларнинг хорижий давлат ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлигини батафсил тартибга солувчи нормалар мавжуд эмаслиги туфайли қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжатни қўллаши мумкин?

17. Апостиль тушунчаси ва норматив ҳуқуқий ҳужжатлар

Апостиль (фр. Apostille) – нотижорат хусусиятдаги расмий ҳужжатларга, Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи конвенция (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) иштирокчилари бўлган давлатлар муассасалари ва ташкилотлари томонидан қўйиладиган махсус белги ҳисобланади.

«Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи конвенция» (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) иштирокчи давлатлари 135 тани ташкил қилади.

Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи конвенция (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) Ўзбекистон Республикаси учун 2012 йил 15 апрелдан кучга кирди.

Ўзбекистон Республикасининг «Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи конвенцияга (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида»ги Қонуни (04.04.2011, №ЎРҚ-279);

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи конвенция (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2011 йил 5 июлдаги ПҚ-1566-сон қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Апостиль қўйиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш хақида»ги қарори (17.11.2011, №307) бу соҳани тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларимиз сирасига киради.

18. Қандай ҳолларда апостиль қўйилади?

Апостиль ҳужжатни имзолаган тараф сифатида иш кўрган шахс имзосининг ҳақиқийлигини ва ҳужжатни тасдиқлаган муҳр ёки штамп босма изи ҳақиқийлигини тасдиқлаш учун расмий ҳужжатларга қўйилади.

Апостилга қўйиладиган имзо, муҳр ёки штамп қўшимча равишда тасдиқлашни талаб этмайди.

Апостиль шакли

APOSTILLE (Convention de la Haye du 5 octobre 1961)

1. Davlat/Country _____ O'zbekiston Respublikasi

Ushbu rasmiy hujjat/this public document

2. Tomonidan imzolandi/

has been signed by _____

3. Sifatida faoliyat yurituvchi/

Acting in the capacity of _____

4. Muhr/shtamp bilan tasdiqlangan/

bears the seal/stamp of _____

Tasdiqlandi/Certified

5. Shahar/at _____

6. Sana/the _____

7. Tomonidan/ by _____

8. № _____

9. Muhr/shtamp/
Seal/stamp _____

10. Imzo/
Signature _____

19. Ўзбекистон Республикасида апостиль қўювчи органлар

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги — судлар, адлия органлари ва муассасаларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси — прокуратура, тергов ва суриштирув органларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази — фан ва таълим соҳаси ташкилотларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги — бошқа барча расмий ҳужжатларга апостиль қўяди.

20. Қуйидаги ҳужжатларга Апостиль қўйилмайди:

чет элда Ўзбекистон Республикасининг элчихоналари ёки консуллик муассасалари томонидан берилган ҳужжатларга;

тижорат ёки божхона операцияларига тўғридан-тўғри алоқадор бўлган ҳужжатларга;

паспортга, ҳарбий билетга.

21. Апостиль қўйиш учун тақдим этилади ҳужжатлар

расмий ҳужжатга апостиль қўйиш тўғрисида ариза (Низом 1-илоvasи);
ариза берувчининг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатнинг нусхаси;

хорижий давлат — Конвенция қатнашчиси ҳудудида фойдаланиладиган расмий ҳужжат;

апостиль қўйилганлиги учун йиғим тўланганлиги тўғрисидаги ҳужжат тақдим этилади.

Расмий ҳужжатлар апостиль қўйиш учун асл нусхаларда ёки ариза берувчининг хоҳишига кўра нотариал тасдиқланган нусхаларда қабул қилинади.

Апостиль шакли ўзбек ёки инглиз тилида тўлдирилади.

Расмий ҳужжат икки нусхада тақдим этилади, улардан бири (нусхаси) ишга тикилади, бошқаси эса (асл нусха) ариза берувчига берилади.

Саволлар

қўйилади?

1. Апостиль тушунчасини таърифлай оласизми?
2. Ўзбекистон Республикасида қайси органларда апостиль қўйилади?
3. Қандай ҳужжатларга апостиль қўйилмайди?
4. Апостиль қўйиш учун қандай ҳужжатлар тақдим этилади?
5. Апостиль шакли қайси тилда тўлдирилади?

22. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Қайси турдаги ҳужжатларга апостиль қўйилмайди?

- А. Чет элда, Ўзбекистон Республикасининг элчихоналари ёки консуллик муассасалари томонидан берилган ҳужжатларга;
- Б. Тижорат ёки божхона операцияларига тўғридан-тўғри алоқадор бўлган ҳужжатларга;
- В. Паспортга, ҳарбий билетга;
- Г. Юқоридаги барча ҳужжатларга.

2. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида ҳуқуқий ёрдам қайси ҳолларда ўзаролик принципига асосан кўрсатилиши мумкин?

- А. Ўзбекистон Республикасининг бирор-бир хорижий давлат билан ҳуқуқий ёрдам тўғрисида халқаро шартномаси бўлмаган ҳолларда;
- Б. Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи Гаага Конвенцияси иштирокчиларига;
- В. Фуқаролик, оилавий ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам ҳамда ҳуқуқий муносабатлар тўғрисидаги Минск Конвенцияси иштирокчиларига;
- Г. барча жавоблар тўғри.

3. Фуқаролик, оила ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар тўғрисидаги Минск конвенциясига асосан фуқаролик ва оилавий ишлар бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам Ўзбекистонда қайси орган орқали амалга оширилади?

- А. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги;
- Б. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси;
- В. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги;
- Г. Ўзбекистон Республикаси Олий суди.

4. Фуқаролик, оила ва жиноят ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам ва ҳуқуқий муносабатлар тўғрисидаги Минск конвенциясига асосан жиноят ишлари бўйича халқаро-ҳуқуқий ёрдам Ўзбекистонда қайси орган орқали амалга оширилади?

- А. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги;
- Б. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси;
- В. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги;
- Г. Ўзбекистон Республикаси Олий суди.

5. Хорижий давлатларнинг суд қарорлари Ўзбекистонда қандай ижро этилади?

А. Тегишли ижро органи томонидан Ўзбекистон қонунчилигида белгиланган тартибда ижро этилади;

Б. Хорижий давлатларнинг суд қарорлари тегишли суд томонидан тан олинади ва ижро органи томонидан Ўзбекистон қонунчилигида белгиланган тартибда ижро этилади;

В. Хорижий давлатлар суд қарорлари Ўзбекистонда ижро этилмайди;

Г. Барча жавоблар тўғри.

6. Экстрадиция ким томонидан амалга оширилади?

А. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги;

Б. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси;

В. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги;

Г. Ўзбекистон Республикаси Олий суди.

7. Хорижий давлат ҳудудида жиноят содир этган ва Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган Ўзбекистон Республикаси фуқаросини жинойи жавобгарликка тортиш тўғрисида хорижий давлат ваколатли органининг сўрови, башарти Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига бундай қилмиш учун жавобгарликни назарда тутувчи норма бўлмаса қандай ижро этилади?

А. Хорижий давлат қонунчилигига асосан жавобгарликка тортилади;

Б. Бундай сўров Ўзбекистон Республикасида ижро этилиши мумкин эмас;

В. Халқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқ жавобгарликка тортилади;

Г. Учинчи давлат қонунчилигига асосан жавобгарликка тортилади.

8. Умумий юрисдикция судлари томонидан кўрилаётган ишларни юритиш билан боғлиқ масалалар бўйича, шу жумладан, суд томонидан ЖПК 399-моддаси тартибида эълон қилинган қидирув натижасида турган жойи аниқланган шахсни ушлаб туриш ва бериш масалалари бўйича хорижий давлатнинг ваколатли органига қайси орган орқали сўров киритилади?

А. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали;

Б. Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;

В. Ўзбекистон Республикаси Ишчи ишлар вазирлиги орқали;

Г. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги орқали.

9. Суднинг қарори ёки прокурорнинг розилиги (санкцияси) талаб қилинмайдиган процессуал ҳаракатлар бўйича хорижий давлатнинг ваколатли органига қайси орган орқали сўров киритилади?

- А. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали;
- Б. Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;
- В. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати орқали;
- Г. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги орқали.

10. Умумий юрисдикция судлари томонидан кўрилаётган ишларни юритиш билан боғлиқ масалалар бўйича, шу жумладан, суд томонидан ЖПК 399-моддаси тартибида эълон қилинган қидирув натижасида турган жойи аниқланган шахсни ушлаб туриш ва бериш масалалари бўйича ҳамда суднинг қарори ёки прокурорнинг розилиги (санкцияси) талаб қилинмайдиган процессуал ҳаракатлардан ташқари бошқа ҳолларда сўров хорижий давлатнинг ваколатли органига қайси орган орқали киритилади?

- А. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали;
- Б. Ўзбекистон Республикаси Олий суди орқали;
- В. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати орқали;
- Г. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги орқали.

11. Ўзбекистон Республикасига ушлаб берилган шахс ушлаб берган давлат розилиги олинмаган жиноятлар учун жавобгарликка тортилиши мумкинми?

- А. Ўзбекистон Республикаси ЖК мувофиқ бундай қилмиш жиноят ҳисобланса, жавобгарликка тортиш мумкин;
- Б. Уни ушлаб берган давлат розилиги жавобгарликка тортиш ва жазолашда аҳамиятга эга эмас;
- В. Фақатгина уни ушлаб берган давлат розилиги олинган жиноятлар учун жавобгарликка тортилиши ва жазоланиши мумкин;
- Г. Ха. Агарда у Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлса.

12. Ўзбекистонда хорижий давлатлар судларининг ҳукмлари бўйича судланганлик ҳолати ҳисобга олинадими?

- А. Ўзбекистон Республикаси ЖКга мувофиқ судланганлик ҳолати инобатга олинмайди;
- Б. Фақатгина Минк конвенциясига аъзо давлатларда судланганлик инобатга олинади;
- В. Албатта ҳисобга олинади;

Г. Судланганлик ҳолати шахсни ўта хавфли рецидивист деб топиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган вақтда ҳисобга олиниши мумкин.

13. Хорижий давлат ҳудудида жиноят содир этган ва Ўзбекистон Республикасига қайтиб келган Ўзбекистон Республикаси фуқаросини жиноий жавобгарликка тортиш тўғрисида хорижий давлат ваколатли органининг сўрови, башарти Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексида бундай қилмиш учун жавобгарликни назарда тутувчи норма бўлмаса, ижро этилиши мумкинми?

А. Ўзбекистон Республикаси ЖК қоидаларига зид бўлмаса ижро этилади;

Б. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексида бундай қилмиш учун жавобгарликни назарда тутувчи норма бўлмаса, ижро этилиши мумкин эмас;

В. Хорижий давлат ЖК бўйича ижро этилади;

Г. Минк конвенциясига аъзо давлатлар ваколатли органи сўрови бўйича эжро этиш мумкин.

14. Фуқаролик процессуал кодексида судларнинг хорижий давлат ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлигини батафсил тартибга солувчи нормалар мавжуд бўлмаганлиги боис қайси нормага асосан иш юритиш мумкин?

А. Ўзбекистон Республикаси халқаро шартномаларига мувофиқ иш юритиш лозим;

Б. Ўзбекистон Республикаси аъзо бўлган Фуқаролик процесси масалаларига доир Гаага конвенцияси қоидалари қўлланилади;

В. Судлар ҳуқуқ аналогиясига кўра, Жиноят-процессуал кодексининг 64-бобида белгиланган тартибга, агар бу фуқаролик процессуал қонунчилиги принципларига хилоф бўлмаса, амал қилишлари лозим;

Г. ФК тегишли нормаларига мувофиқ рад этилади.

15. Ўзбекистон Республикасида қайси органларда апостиль қўйилади?

А. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги — судлар, адлия органлари ва муассасаларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

Б. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси — прокуратура, тергов ва суриштирув органларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

В. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази — фан ва таълим соҳаси ташкилотларидан чиқадиган расмий ҳужжатларга;

Г. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги — бошқа барча расмий ҳужжатларга;

Д. Барча жавоблар тўғри.

ТАВСИЯ ЭТИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР:

Халқаро шартномалар тўпламлари, луғатлар, маълумотномалар

1. Халқаро меҳнат ташкилотининг асосий конвенциялари ва тавсиялари. /Ўзб. нашр. масъул муҳаррири А.Х.Саидов. –Т.: Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази, 2008. -240 б.
2. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига оид халқаро ҳужжатлар. Тўплам. – масъул муҳаррир А.Х.Саидов. – Т.: Адолат, 2004. – 212 б.
3. Конвенция о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам Минск, 22 января 1993 г. Lex.uz// Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
4. Права человека: сборник международных документов. Варшава.: Хельсинский фонд по правам человека. 2002. 458 с.
5. “Ўзбекистон Республикаси халқаро шартномалари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. – 1995. –12 сон. – 175-187.
6. Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотининг Терроризмга қарши конвенциясини (Екатеринбург, 2009 йил 16 июнь) ратификация қилиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонуни 2011 йил 16 декабрь, ЎРҚ-309-сон. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2011 й., 50-сон, 511-модда.
7. Действующее международное право. Избранные документы, Мос.гос.ин-т меж.отношений (ун-т) МИД России, кафедра международного права, А.В.Кукушкина, А.С.Юхно. -М.: МГИМО Университет, 2014, -562.
8. Халқаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бўйича халқаро шартномалар тўплами. О.Сулайманов.- Т.: ЮМОМ. 2017. 524 б.
9. Халқаро ҳуқуққа оид атама ва тушунчаларнинг глоссарийси. Л.Саидова, О.Сулайманов. -Т.:ЮМОМ. 2016. 262 б.

Ўзбекистон Республикаси қонунлари

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. –Тошкент: Ўзбекистон, 2014. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодекси. Расмий нашр. Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлиги. –Тошкент: Адолат, 2015. -356 б.
3. Ўзбекистон Республикасининг Хўжалик процессуал кодекси. Расмий нашр. Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлиги. –Тошкент: Адолат, 2015. -272 б.
4. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. Расмий нашр. Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлиги. –Тошкент: Адолат, 2015 й.- 424 б.

5. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят процессуал кодекси. Расмий нашр. Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлиги. –Тошкент: Адолат, 2015.- 736 б.
6. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 14 декабрда қабул қилинган “Судлар тўғрисида”ги янги таҳрирдаги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси. 2001. 1-2-сон, 10-модда.
7. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 29 августда қабул қилинган “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001. 9-10-сон, 169-модда.
8. Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 16 октябрда қабул қилинган “Ҳакамлик судлари тўғрисида”ги Қонуни // “Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами”, 2006 й. 42-сон, 416-модда.
9. “Ўзбекистон Республикасининг Ташқи сиёсий фаолияти концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги, 2012 йил 30 августда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонуни //Lex.uz Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
10. Ўзбекистон Республикасининг “Судлар, прокурорлар, терговчилар ва суриштирув органларининг хорижий давлатлар ваколатли органлари билан ўзаро ҳамкорлиги тартиби такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартиш ва кўшимча киритиш тўғрисида”ги 2010 йил 28 сентябрда қабул қилинган Қонуни. //Lex.uz Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик суди Пленумларининг қарорлари

1. Фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича суд ишларини юритиш соҳасида халқаро ҳамкорликнинг айрим масалалари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг қарори. 2012 йил 25 май, 06-сон. //Lex.uz Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
2. Чет давлат суди ёки ҳакамлик қарорини тан олиш ва ижрога қаратиш ҳамда чет давлат судининг топшириғини ижро этиш тўғрисидаги ишларнинг ҳўжалик судлари томонидан кўрилишида қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг Қарори. 24.05.2013 й. 248 сон. //Lex.uz Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.

Дарсликлар ва ўқув қўлланмалари, илмий мақолалар

1. Гафуров А.Б., Мўминов А.Р., Тиллабаев М.А. Инсон ҳуқуқлари. Ўқув қўлланма. –Т.: Baktria Press, 2012. -296 б.
2. Гафуров А.Б., Тиллабаев М.А., Саидова Л.А., Исмаилов Б.И. Права человека и справедливое судопроизводство -Т.: Baktria Press, 2014 г. 284 б.
3. Судебные органы зарубежных стран. Пособие /Отв. ред. А.Б.Гафуров. – Т.: Baktria press. 2014. 240 с.
4. Мўминов А., Тиллабаев М. Инсон ҳуқуқлари. Дарслик. /Масъул муҳаррир А.Х.Саидов - Т.: Адолат, 2013. 544 б.
5. Международные стандарты адвокатской деятельности. Пособие. /Отв. ред. А.Гафуров. – Т.: Baktria press. 2014, 240 с.
6. Умарханова Д.Ш. Экстрадиция бўйича халқаро – ҳуқуқий ҳамкорлик: Монография. – Тошкент: ТДЮИ, 2010. – 142 Б.

Электрон манбалар

1. Ўзбекистон Республикаси давлат сайти: www.gov.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари: www.press-service.uz/rus/knigi/
3. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси сайти: www.parliament.gov.uz
4. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати сайти: www.senate.gov.uz
5. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги сайти: www.minjust.uz
6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юристар малакасини ошириш маркази сайти: www.uzmarkaz.uz
7. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти сайти: www.monitoring.uz
8. Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази сайти: www.nhrc.uz
9. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) сайти: www.ombudsman.gov.uz
10. БМТ сайти: www.un.org
11. БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари сайти: www.ohchr.org
12. ЮНЕСКО сайти: www.unesco.org
13. Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти сайти: www.osce.org
14. Инсон ҳуқуқлари ва гуманитар ҳуқуқ бўйича Раул Валленберг институтининг веб сайти: www.rwi.lu.se
15. Инсон ҳуқуқлари бўйича Европа суди сайти: www.coe.int/T/R/Human_Rights_Court

16. Европа Кенгашининг инсон ҳуқуқлари бўйича Комиссари сайти: www.coe.int/T/R/CommissionerHR
17. Бола ҳуқуқлари бўйича ресурс сайти: www.childrenrights.net
18. Халқаро Қизил Хоч Қўмитаси сайти: www.icrc.org
19. Халқаро шартномалар сайти: www.untreaty.un.org.
20. Халқаро ҳуқуқ комиссияси сайти: www.un.org/law/ilc
21. БМТнинг Халқаро суди сайти: www.icj-cij.org
22. Халқаро жиноят суди сайти: <http://www.icc.int>

Одилжон Раббимович Сулайманов

**ФУҚАРОЛИК ВА ЖИНОЯТ ИШЛАРИ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ҲУҚУҚИЙ
ЁРДАМ КЎРСАТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ**

Ўқув-услубий қўлланма

Босишга рухсат этилди: **16.09.2017.**
Босма табағи: **00**. Адади: 50 нусха. Буюртма: № **00**

Юристарлар малакасини ошириш маркази нашриёти.
100029, Тошкент шаҳри, Ислон Каримов кўчаси, 15